

Käru vallas osutatavate sotsiaalteenuste ja muu abi kvaliteedi ning riigi poolt sotsiaalhoolekandeks eraldatud rahaliste vahendite kasutamise järelevalve akt

JÄRELEVALVE TEOSTAJA	Rapla Maavalitsus
Järelevalve teostaja(d):	<i>ees- ja perekonnanimi, ametinimetus</i> Pille Prey - haridus- ja sotsiaalosakonna sotsiaaltöö peaspetsialist; Liina Valler - jurist; Tiina Rahkema - haridus- ja sotsiaalosakonna haridusasutuste peainspektor
Järelevalve läbiviimise aeg	20.04 – 23.04.2015

Järelevalve objekt: Käru Vallavalitsus
Kokkuvõtte eelmise järelevalve käigus tehtud ettekirjutuste täitmisest: Järelevalvet ei ole viimase 5 aasta jooksul läbi viidud.
Järelevalve liik, eesmärk, meetodid: Korraline järelevalve Rapla maavanema 31.01.2011 korralduse nr 62 (muudetud 15.04.2015 korraldusega nr 1-1/15/420) alusel. Järelevalve eesmärk on hinnata Käru vallas osutatavate sotsiaalteenuste ja muu abi kvaliteeti ning sotsiaalhoolekande seadusest tulenevate haldusülesannete täitmise õiguspärasust. Järelevalvet teostatakse järgmiste sotsiaalteenuste üle: sotsiaalnõustamine; lapsehoiuteenus - riigi rahastatava lapsehoiuteenuse osas; koduteenused; eluasemeteenused; hooldamine perekonnas ja toimetulekuks vajalike muude sotsiaalteenuste osas (sotsiaalhoolekande seaduse § 10 punktid 1, 2 ¹ , 3, 4, 5 ja 7). Kasutatud meetodid: <ul style="list-style-type: none">• küsitlus - kohaliku omavalitsuse vastus järelevalve kontrollküsimustikule• vaatlus - tutvumine vallavalitsuse sotsiaalhoolekande töötajate tööruumidega• intervjuerimine - vestlus sotsiaaltöötajaga• dokumentide kontroll ja sisu analüüs - sotsiaaltööd korraldavad ja reguleerivad määrused ja korrad, sotsiaalteenuseid saavate isikute toimikutega tutvumine. Järelevalve käigus tekib ülevaade: <ul style="list-style-type: none">• teenuste arendamise prioriteetidest omavalitsuse arengukava põhjal;• juhtumite dokumenteerimisest;• lastekaitsetööga seotud probleemidest;• töökeskkonnast ja –tingimustest;• Käru vallas osutatavatest sotsiaalteenustest ja –toetustest;• riigi eraldatud sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise vahendite kasutamisest.

Järelevalve käigus tutvunud dokumentide loetelu:

1. Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägi kasutamise kord (Käru Vallavolikogu 24. jaanuar 2008 määrus nr 2 ja 13. november 2014 määrus nr 13);
2. Koduteenuste osutamise kord Käru vallas (kinnitatud Käru Vallavolikogu 26. jaanuar 1999 määrusega nr 11);
3. Käru valla sotsiaalkorterite üürile andmise ja kasutamise kord (Käru Vallavolikogu 12. veebruar 2009 määrus nr 3);
4. Toimetulekutoetuse arvestamisel kehtivad normpinnad ja alalise eluruumi alaliste kulude piirmäärad (Käru Vallavolikogu 9.veebruar 2012 määrus nr 1);
5. Toetuste maksmise tingimused ja kord (Käru Vallavolikogu 22.05.2007 määrus nr 82, avaldamismärge Riigi Teatajas: RT IV, 34.04.2013, 60);
6. Käru valla hooldajatoetuse määramise ja maksmise kord (kinnitatud Käru vallavolikogu 26.04.2005 määrusega nr 120M, muudetud Käru vallavolikogu 23.01.2007 otsusega nr 63);
7. Üldhooldekodusse suunamise, valla eelarvest kohamaksu täieliku või osalise tasumise tingimused ja kord (Käru Vallavolikogu 17.12.2009 määrus nr 2, avaldamismärge Riigi Teatajas: RT IV, 22.01.2013, 68);
8. Käru vallas lastega peredele tugiisiku teenuse osutamise kord (Käru Vallavolikogu 14.07.2010 määrus nr 14, avaldamismärge Riigi Teatajas: RT IV, 17.10.2012, 4);
9. Käru Vallavalitsuse sotsiaalnõuniku ametijuhend (kinnitatud vallavanema 05.03.2010 allkirjaga);
10. Käru Vallavalitsuse sotsiaalhooldustöötaja ametijuhend (lisa 1 töölepingule nr 46. 02.05.2011);
11. Käru valla arengukava 2006 – 2019 (lisa 1 Käru vallavolikogu 13.11.2014 määruse nr 14 juurde);
12. Materiaalse abi andmise ja annetuste arvele võtmise kord (Käru Vallavolikogu 28.05.2015 määrus nr 8).

Järelevalve akt on ülesehitatud järgmiselt:

- sissejuhatus;
- Käru valla sotsiaalhoolekande arengusuunad;
- sotsiaalnõustamine;
- lapsehoiuteenus – riigi rahastatava lapsehoiuteenuse osas;
- koduteenuse ja tugiisikuteenuse osutamine;
- eluasemeteenuse osutamine ning liikumiskustega isiku eluruumi kohandamine;
- asenduskoduteenusel viibivad lapsed;
- muud osutatavad sotsiaalteenused ja –toetused.

Järelevalve tulemused:**Sissejuhatus**

Käru Vallavalitsuses töötavad sotsiaalhoolekande valdkonnas 0,75 kohaga sotsiaalnõunik, täiskoormusega sotsiaalhooldustöötaja ja 0,5 kohaga tugiisik.

Sotsiaalnõunikul Riina Hundil (Hunt) on sotsiaaltöölane kõrgharidus, mis vastab sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi: SHS) § 2 punktis 11 sätestatud nõuetele. Riina Hundi ametikoha eesmärgiks on Käru valla sotsiaalpoliitika väljatöötamine, edasiarendamine ja elluviimine, sotsiaaltöö koordineerimine vastavalt õigusaktidele ja valla põhimäärusele.

Sotsiaalhooldustöötaja Heidi Vaino omab sotsiaaltöölase kõrgharidust ning tema ametikoha eesmärgiks on osutada isikule kodustes tingimustes teenuseid, mis aitavad harjumuspärasel keskkonnas toime tulla (teenuse all on mõeldud eelkõige koduteenuse osutamist klientidele, kellega on sõlmitud vastav leping).

Tugiisik Kaja Randver töötab vallavalitsuses poole kohaga. Ta on läbinud tugiisiku täienduskoolituse (mahus 160 akadeemilist tundi) ning osutab teenust toimetulekuraskustes lastega peredele.

Käru vallas ei ole sotsiaalkomisjoni, neid ülesandeid täidab vallavalitsus. Sotsiaalnõunik saab tuge tööülesannete täitmisel vallavalitsuselt ja teistel kolleegidelt.

Käru vallas elab 1. märtsi 2015.a seisuga 625 elanikku. Vallamaja on ühekorruseline hoone ning asub Käru alevikus. Samas hoones tegutsevad Käru raamatukogu ja õmblusettevõtte OÜ Traageldaja. Vallamajja pääsevad kodanikud trepi kaudu ning liikumiskeskustega inimestel on võimalus kasutada kaldteed. Sotsiaalhoolekande valdkonna töötajatest omab ainukesena vallavalitsuses tööruumi sotsiaalnõunik.

Sotsiaalvaldkonda puudutavatest uudistest teavitatakse elanikkonda Käru valla ajalehe Vallaleht kaudu, mis ilmub 11x aastas. Samuti levitatakse infot valla kodulehel.

Valla kodulehel on elektroonselt kättesaadavad teenuste ja toetuste osutamise/maksmise korrad. Osaliselt on võimalik avaldusi esitada e-teeninduse kaudu (eesti.ee). Näiteks sünni-, matus- ja koolimise toetuste avaldusi on võimalik esitada e-teeninduse kaudu. Paremaks teenindamiseks on määratud kindlad vastuvõtutajad, mis on üleval sotsiaalnõuniku kabineti uksele ja valla kodulehel. Olulistest muudatustest teavitatakse kodanikke valla ajalehe kaudu ning kiireloomulised teated jäetakse kabineti uksele.

Käru vallal on olemas delikaatsete isikuandmete töötlemise luba. Käru Vallavalitsuses on määratud isikuandmete kaitse eest vastutavaks isikuks vallasekretär Liia Tõnismäe.

Vaideid Käru valla eelarvest rahastatava sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi andmise või sellest keeldumise otsuste peale ei ole 2013. ja 2014. aastal esitatud.

Käru valla sotsiaalhoolekande arengusuundadest

SHSi § 8 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üheks ülesandeks sotsiaalhoolekande korraldamisel kohaliku sotsiaalhoolekande arengukava väljatöötamine valla arengukava osana (SHSi § 8 punkt 1).

Käru Vallavolikogu on 13.11.2014 määrusega nr 14 kinnitanud Käru valla arengukava 2006-2019 (edaspidi: arengukava). Arengukava koos tegevusplaani ja eelarvestrateegiaga on avalikustatud Käru valla kodulehel.

Arengukava valdkonnad on kirjeldatud keskkondade kaupa. Sotsiaalhoolekande valdkonna põhilised arengusuunad kajastuvad elu- ja sotsiaalkeskonna all. Käru vallas on sotsiaalhoolekande valdkonnas seatud eesmärkideks toimiv tugiisikusüsteem, koduõendus ja laiendatud hooldusravikeskus oma laia teenuste valikuga. Arengusuunana nähakse sotsiaalteenuste arendamist ja turvalise elukeskkonna tagamist, nende realiseerimiseks on ette nähtud järgmised tegevused: koostöö maavalitsusega, teavitustöö, tugiisikusüsteemi väljaarendamine, hooldusravikeskuse laiendamine koos teenuste hulga laiendamisega ja valla toetuste suurendamine.

Arengukavast tulenev finantsplaan, mis on aastateks 2015 – 2020, toob välja, et valla tulubaas ei ole piisav, et täies mahus toime tulla kohalikele omavalitsusele seadusega ettenähtud ülesannetega. Investeeringuid hooldusravikeskuse laiendamiseks koos teenuste hulga laiendamisega ette nähtud ei ole, kuid sotsiaalhoolekande arendamisel saab tegevusi, nagu koostööd maavalitsusega ja teavitustööd edukalt rakendada.

Sotsiaalnõustamine

SHSi § 11 lõike 3 kohaselt korraldab sotsiaalnõustamist vallas või linnas vastav valla- või

linna valitsus ning sotsiaalnõustajaks saab olla eriettevalmistuse saanud hoolekandetöötaja (SHSi § 11 lõige 2). Käru vallas osutab sotsiaalnõustamise teenust valla sotsiaalnõunik, kellel on erialane kõrgharidus (2014. a Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži sotsiaaltöö korralduse eriala diplom). Vallamajas on ametnikul oma kabinet, kus on võimalik kliendiga privaatselt ja segamatult vestelda. Kabinet on väga väike, sisustatud hädavajaliku inventariga – töölaud, 2 lukustatavat dokumendikappi ja tool kliendi vastuvõtuks. Vastuvõtt liikumispuudega või korruga rohkematele inimestele on komplitseeritud.

Lapsehoiuteenus - riigi rahastatava lapsehoiuteenuse osas

Riigi rahastatavat lapsehoiuteenuse osutamist reguleerivad SHSi § 12¹-12⁸. Alates 2007. aastast eraldatakse riigieelarvest omavalitsusele raske ja sügava puudega laste jaoks lapsehoiuteenuse raha. Sotsiaalhoolekande seaduse § 12⁶ lõige 3 ning Vabariigi Valitsuse 12.02.2007 määrus nr 40 “Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse maksimaalse maksumuse ning asenduskoduteenuse maksimaalse maksumuse ja hinna kehtestamine” reguleerivad riigi rahastatavat lapsehoiuteenust. Alates 2014. aastast on riigi rahastatava lapsehoiuteenuse maksimaalne määr 402 eurot kalendriaastas, 2013. aastal oli riigi rahastatava lapsehoiuteenuse maksimaalne määr 371 eurot. Käru vallas teostati järelevalvet 2013 – 2014 eraldatud rahade üle. Käru vallas oli 2013. ja 2014. aastal kuus raske või sügava puudega last.

2013. aastal ei eraldatud Käru vallale riigi rahastatava lapsehoiuteenuse osutamiseks rahalisi vahendeid, kuna jääk 31.12.2012 aasta seisuga oli 2226 eurot. 2014. aastal eraldati Käru vallale riigi rahastatava lapsehoiuteenuse osutamiseks maavanema korraldusega 506 eurot, rahaliste vahendite jääk 31.12.2013 oli 1906 eurot.

Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejääki kasutab Käru Vallavalitsus SHSi § 12⁶ lõike 4 alusel. Vallavolikogu on kinnitanud „Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägi kasutamise korra“ (Käru Vallavolikogu määrus 13.11.2014 nr 13), määruse alusel on lubatud kasutada rahalisi vahendeid raske ja sügava puudega kuni 18-aastaste laste ja nende peredega seotud sotsiaalteenuste osutamiseks ja arendamiseks. Järelevalve käigus selgus, et Käru vald on 2013. a ja 2014. a riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejääki kasutanud osaliselt mittesihotstarbeliselt.

2013. a on Käru Vallavalitsus mittesihotstarbeliselt kulutanud lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägist 181,01 eurot. Selle summa eest on raske ja sügava puudega laste vanematele makstud toetusi. Tol hetkel kehtinud Käru Vallavolikogu 24. jaanuari 2008. a määrus nr 2 lubab maksta raske ja sügava puudega lapse vanemale, eeskostjale või hooldajale rahalisi toetusi. Määrus on vastuolus kehtiva SHS-i § 12⁶ lõikega 4, sest alates 1. veebruarist 2007. a võib valla- või linnavalitsus kasutada rahalist ülejääki raske või sügava puudega laste ja nende peredega seotud sotsiaalteenuste osutamiseks ning arendamiseks. Sotsiaalteenus SHSi § 2 punkti 3 kohaselt on isiku või perekonna toimetulekut soodustav mitterahaline toetus. Samuti on 2014. aastal Käru Vallavalitsus maksnud lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägist toetusi summas 219,01 eurot raske ja sügava puudega lapse vanematele. Rahaliste toetustega on kompenseeritud prillide, jalanõude ja toiduainete soetamist.

Lapsehoiuteenust on Käru Vallavalitsus 2014. aastal osutanud ühele lapsele. SHSi § 12³ lõike 1 kohaselt täielikult või osaliselt riigi- või kohaliku omavalitsusüksuse eelarvest rahastatavat lapsehoiuteenust võib osutada füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse asutus või valitsusasutuse hallatav asutus, kellel on lapsehoiuteenuse osutaja tegevuskohajärgse maavanema antud kehtiv tegevusluba. SHSi § 12⁴ lõike 1 ja sotsiaalministri 23.02.2007 määrus nr 22 „Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse taotluse vormi ja taotlusele lisatavate dokumentide loetelu kehtestamine“ ütleavad, et riigi rahastatavale lapsehoiuteenusele õigustatud isik peab esitama taotluse koos nõutavate dokumentidega elukohajärgsele valla- või linnavalitsusele. Järelevalve käigus selgus, et Käru Vallavalitsus ei ole kinni pidanud SHSis lapsehoiuteenusele

sätestatud nõuetest. Majandustegevuse registri päringust selgub, et sellel teenuseosutajal puudub tegevusluba lapsehoiuteenuse osutamiseks, puudub lapsevanema taotlus vallavalitsusele, vallavalitsuse otsus riigi rahastatava lapsehoiuteenusele suunamise kohta ning vallavalitsuse poolt sõlmitud haldusleping lapsehoiuteenuse osutamiseks. Käru Vallavalitsus on 2014. aastal 100 euro ulatuses lapsehoiuteenuse rahalisi vahendeid kasutanud mittesihtotstarbeliselt.

Kogu järelevalvatava perioodi ajal on Käru Vallavalitsus mittesihtotstarbeliselt kulutanud lapsehoiuteenuse rahalisi vahendeid summas 500,02 eurot.

Tehtud kulutusi kajastab alljärgnev tabel.

Aasta	Jääk eelmistest aastatest (eurot)	Eraldis (eurot)	Kulu kululiikide kaupa (eurot)	Selgitus	Jääk (eurot)
2013	2226	0	181,01	Toetus lapsevanemale ravimitele tehtud kulutuste osas	
			40	Lapse arengut toetav teenus	
			74,01	Transporditeenus	
					1906,00
2014	1906,00	506	275,5	Transporditeenus	
			100	Lapsehoiuteenus	
			219	Toetused lapsevanematele tehtud kulutuste kompenseerimiseks	
			54	Lapse arengut toetav teenus	
					1764,00

Tabel 1. Riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ja ülejäägi kasutamine Käru vallas.

Koduteenuse ja tugiisikuteenuse osutamine

SHSi § 13 kohaselt on koduteenused isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad isikul harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Koduteenuste loetelu ja osutamise korra kehtestavad kohalikud omavalitsusorganid.

Koduteenuste osutamine Käru vallas on reguleeritud Käru Vallavolikogu 26.01.1999 määrusega nr 11 „Koduteenuse osutamise kord Käru vallas“ (edaspidi: koduteenuste kord).

Käru vallas on üks täiskoormusega sotsiaalhooldustöötaja. Koduteenuse saajaid oli Käru vallas 2013. aastal 11 ja 2014. aastal 15. Abivajaja esitab vallavalitsusele avalduse, kuid teenuse vajadusest võivad vallavalitsusele teada anda ka naabrid, sugulased, tuttavad jne. Üldjuhul on koduteenuse saajateks eakad. Kodaniku juurde tehakse kodukülastus ja selgitatakse välja abivajadus. Sõlmitakse kolmepoolne kirjalik leping kliendi, teenuse osutaja ja vallavalitsuse vahel. Lepingus fikseeritakse teenuse kestvus, teenuste loetelu ja sagedus. Järelevalve käigus vaadati koduteenuse saajatega sõlmitud lepinguid, lepingud olid korrektsed ja õigeaegsete uuendustega.

Käru koduteenuste korra IV teema alajaotuse kolmas punkt kohustab klienti teenuse eest, mis ei kuulu sotsiaalhooldustöötaja ametikohustuste hulka, tasuma Käru Vallavalitsusele 25 krooni tunni

eest. Segadust tekitab kehtestatud korras finantseerimine. Kord näeb ette, et koduteenus on kliendile tasuta, abikaasa ning otseste järeltulijate ja pärijate olemasolul osalise või täieliku teenuse eest tasumise kohustusega. Millistel juhtudel tasutakse teenuse eest osaliselt ja millistel juhtudel täielikult, sellest korrast ei selgu. Samuti jääb segaseks, mis on osalise teenuse hind.

Käru vallas osutatakse tugiisikuteenust, mida reguleerib Käru Vallavolikogu 14.07.2010 määrus nr 14 „Käru vallas lastega peredele tugiisikuteenuse osutamise kord“. Tugiisik töötab vallavalitsuses 2014. aastast poole kohaga ning osutab teenust eelkõige toimetulekuraskustes lastega peredele, see tähendab, et pakutakse teenust lapsevanemale, et tagada tema lastele parem hooldamine, turvalisus või arengut soodustav kasvukeskkond. 2013. aastal ei olnud Käru vallas tugiisikuteenuse saajaid ning 2014. aastal on tugiisikuteenust osutatud 2 lapsele, kelle pere on raskustes. S-veebi aruandlusest tulenevalt on tugiisikuteenuse saajateks just lapsed, kuid vestluses sotsiaalnõunikuga selgus, et teenuse saajateks on last kasvatavad isikud (üldjuhul lapsevanem). Nende laste puhul ei ole rakendatud juhtumikorralduslikku põhimõtet, mis hõlmaks endas juhtumiplaani ja selle juurde kuuluvat tegevuskava.

Eluasemeteenuse osutamine ning liikumisraskustega isiku eluruumi kohandamine

Vastavalt SHSi §-le 14 on kohalikud omavalitsused kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline endale või oma perekonnale seda tagama. Kohalikud omavalitsused loovad võimaluse sotsiaalkorterite üürimiseks. Vastava korra kehtestab vallavolikogu. Isikuid, kellel on raskusi eluruumis liikumisel ja enesega toimetulemisel või suhtlemisel teiste inimestega, abistab kohalik omavalitsus eluruumi kohandamisel või sobiva eluruumi saamisel.

Käru Vallavolikogu on 12.02.2009 kehtestanud määruse nr 3 „Käru valla sotsiaalkorterite üürile andmise ja kasutamise kord“.

Käru vallas on 4 sotsiaal- ja 5 munitsipaalkorterit. Järelevalve alla kuulunud perioodi jooksul on Käru Vallavalitsus soetanud 2014. aastal juurde ühe sotsiaalkorteri. Kõik elamispiinad on kasutuses ning 2014. aasta lõpu seisuga on ootel üks inimene, kes vajab eluasemeteenust. Eluasemeteenuse saajatest ei ole keegi tulnud asenduskoduteenuselt, täiskasvanute hooldamisteenuselt hoolekandeametusest, erihoolekandeteenuselt, varjupaigateenuselt, kodutute öömaja teenuselt ega kinnipidamiskohast. Teenuse saajad on saanud eraelamispiinalt või muust kohast.

Abivajaja kirjaliku avalduse alusel otsustab vallavalitsus sotsiaalkorteri üürile andmise. Üürileping sõlmitakse kuni üheaastase tähtajaga, mida on võimalik põhjendatud avalduse alusel pikendada. Praegu on kõik eluasemeteenuse saajad pikaajalised kliendid. Käru valla sotsiaalkorterite üürile andmise ja kasutamise korrast ei tule välja, kuidas on korraldatud korterite hooldus ja remont. Elamuseaduse § 8 punkt 2 ütleb, et lisaks valdamise, kasutamise ja käsutamise korrale peavad olema kehtestatud hooldus- ja remondieeskirjad.

Käru Vallavalitsusele on teada, et vallas elab liikumisraskusega inimesi, kuid sotsiaalnõuniku poole pole keegi eluruumi kohandamise või sobiva eluruumi saamiseks pöördunud.

Perekonnas hooldamine ja asenduskoduteenusel viibivad lapsed

SHSi § 24 lõike 1 punkti 6 kohaselt korraldab vallavalitsus laste arenguks soodsa keskkonna kujundamiseks lapse hooldamise perekonnas, kelle liikmete hulka laps ei kuulu, ja SHSi §15⁴ järgi teeb lapse elukohajärgne valla- või linnavalitsus otsuse lapse asenduskoduteenusel suunamise kohta. Käru vallast ei viibi perekonnas hooldusel ega asenduskoduteenusel ühtegi last.

Toimetulekuks vajalike muude sotsiaalteenuste osutamine

SHSi § 21 sätestab, et kohalik omavalitsus võib osutada muid sotsiaalteenuseid. Materiaalse abi

tingimused ja korra, samuti annetuste arvelevõtmise, nende üle arvestuse pidamise ja jaotamise korra vallas või linnas kehtestab kohalik omavalitsus. Järelevalve käigus kehtestas Käru Vallavolikogu 28.05.2015 määrusega nr 8 „Materiaalse abi andmise ja annetuste arvele võtmise korra“, mis jõustus 07.06.2015. aastal. Kuni 07.06.2015. aastani puudusid Käru vallas materiaalse abi andmise tingimused ja kord. Materiaalset abi, mis toodi vallamajja, jagas sotsiaalnõunik, püüdes arvestada annetajate soovidega.

Toimetulekutoetus

Kohalikud omavalitsused lähtuvad riikliku toimetulekutoetuste maksmisel SHSi §-st 22-22⁴. SHSi § 21¹ kohaselt esitab taotleja kohalikule omavalitsusele toimetulekutoetuse taotlemise avalduse hiljemalt iga kuu 20. kuupäevaks. Avaldusele märgib isik arvessevõetavate isikute nimed ja nende isikukoodid või sünniajad ning lisatakse dokumendid, mis tõendavad eluruumi kasutamise õigust (esmakordsel pöördumisel), üksi elava isiku või perekonnaliikmete netosissetulekud ja makstud elatise suuruse. Kui sissetulekut ei ole võimalik dokumentaalselt tõestada, kinnitab toimetuleku taotleja selle suurust allkirjaga. Toimetulekutoetuse esmakordsel taotlemisel loetleb taotleja üles tema enda või perekonna kinnisasjad ja vallasasjadest eluruumid, sõidukid liiklusseaduse tähenduses, väärtpaberid väärtpaberituru seaduse tähenduses. SHSi § 22² alusel arvestatakse toimetulekutoetusel isiku või kõigi perekonnaliikmete netosissetulekut, millest on maha arvatud makstud elatis, jooksvad kuul tasumisele kuuluvad alalised eluasemekulud ning kehtestatud toimetulekupiir. Toimetulekutoetuse arvestamisel ei loeta sissetuleku hulka ühekordseid riiklikke ega kohalike omavalitsuste toetusi, puuetega inimeste sotsiaaltoetuste alusel makstavaid toetusi, välja arvatud puudega vanema toetus, riigi tagatisel antud õppelaenu, tööturuteenuste ja –toetuste seaduse alusel makstavat stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust, õppetoetuste ja õppelaenu alusel makstud vajaduspõhist õppetoetust, riiklike peretoetuste seaduse alusel makstud kolmanda ja järgneva lapse kahe lapsetoetuse määra ulatuses iga nimetatud lapsetoetust saava lapse kohta, SHSi alusel makstavat vajaduspõhist peretoetust. Toimetulekutoetuse arvestamisel võetakse aluseks eluasemekulud, mille piirmäärad kehtestab kohalik omavalitsus. Eluasemekulude kompenseerimiseks on Käru Vallavolikogu 09.02.2012 määrusega nr 1 kehtestanud „Toimetulekutoetuse arvestamisel kehtivad normpinnad ja alalise eluruumi alaliste kulude piirmäärad“. SHSi § 22³ kohaselt määratakse sotsiaaltoetus jooksvaks kuuks. Toimetulekutoetus määratakse viie tööpäeva jooksul pärast kõikide dokumentides saamist. Toetus kantakse isiku arvelduskontole, makstakse posti teel või sularahas. SHSi § 22⁴ alusel on toimetuleku taotlejal õigus saada täiendavat sotsiaaltoetust 15 eurot, kui taotleja kõik pereliikmed on alaealised. Toimetulekutoetused menetletakse sotsiaalteenuste ja –toetuste andmeregistri (STAR) kaudu.

Järelevalve käigus kontrolliti toimetulekutoetuse taotlejate toimikuid. Nii 2013. aastal kui ka 2014. aastal oli toimetulekutoetuse saajaid 23. Toimetulekutoetuste maksmisel on lähtutud osaliselt SHSi §-st 22-22⁴. Järelevalve käigus ei olnud võimalik tuvastada toimetulekutoetuse taotleja kirjaliku loetelu esitamist, milles oleks nimetatud tema enda või perekonna kasutuses või omandis olevad kinnisasjad ja vallasasjadest eluruumid, sõidukid liiklusseaduse tähenduses või väärtpaberid väärtpaberituru seaduse tähenduses.

Samuti ei ole kõigilt taotlejatelt nõutud eluruumi kasutamise õigust tõendavaid dokumente vastavalt SHSi § 22¹ lõike 3¹ punktile 1 ja lõikele 4.

Vajaduspõhine peretoetus

Kohalikud omavalitsused lähtuvad vajaduspõhise peretoetuse maksmisel SHSi § -dest 22⁵ – 22⁸. Vajaduspõhine peretoetus on toetus, mida makstakse allpool vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri elavatele lastega perekondadele, samuti toimetulekutoetust saavatele lastega perekondadele. Vajaduspõhist peretoetust määrab ja maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest. Toetuse menetlemine käib STAR-i kaudu.

Käru vallas oli vajaduspõhise peretoetuse taotlejaid 2013. aastal 21 ja 2014. aastal 43. Käru Vallavalitsusel puuduvad otsused vajaduspõhise peretoetuse määramise kohta, sotsiaalnõunik

põhjustab otsuste puudumist vallavalitsuse üle nädala toimuvate istungitega. SHSi § 22⁷ lõike 4 kohaselt peab vallavalitsus otsuse vajaduspõhise peretoetuse määramise kohta tegema kümne tööpäeva jooksul pärast kõigi dokumentide esitamist.

Sotsiaaltoetuste ja – teenuste osutamise toetus

Sotsiaaltoetuste ja – teenuste osutamise toetus (edaspidi: teenuste toetus) eraldatakse kohalike omavalitsustele tasandus- ja toetusfondi vahenditest igal aastal. Teenuste toetusi tohib kasutada sotsiaaltoetuste maksmiseks või sotsiaalteenuste osutamise korraldamisega seotud kuludeks (Vabariigi Valitsuse 17.03. 2014. aasta määrus nr 39 „2014. aasta riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud tasandus- ja toetusfondi vahendite jaotus ning jaotamise ulatus, tingimused ja kord“ § 6 lõige 3, (edaspidi: tasandusfondi määrus).

Järelevalve ajal kontrolliti 2013. a ja 2014. a teenuste toetuste kasutamist. Kasutamine kajastub tabelis nr 2 „ Riigi eraldatud sotsiaaltoetuste ning - teenuste osutamise toetuse 2013-2014 aruanne järelevalveks Käru vallas“.

Tabel nr 2. Sotsiaaltoetuste ja –teenuste kasutamine Käru vallas 2013-2014. aastal

Aasta	Jääk eelmistest aastatest	Eraldis	Kulu kululiikide kaupa (eurot)	Selgitus	Jääk
2013	3097	978	311	Kantseleitarbed	
			304	Koolituskulu	
			273	Transport	
2014	3187	1224	99	Kantseleitarbed	
			137	Koolituskulu	
			3000	Teenusearendus	
			33	Transport	

Pistelisel kontrolliti sotsiaaltoetuste ja – teenuste osutamiseks tehtud kulutusi. Selgus, et nendest rahadest rahastati sotsiaaltöötaja koolitustel osalemist, erinevate kantseleitarvete soetamist. 2014. aastal on vald ostanud sotsiaalkorteri, et tagada vallas eluasemeteenuse pakkumist. 2015. aasta alguseks on jääk 1060 eurot. Eelpool nimetatud kulutused on tasandusfondi määruse kohaselt lubatud.

Käru valla eelarvest makstavad sotsiaaltoetused ja täisealiste isikute hooldus

Käru Vallavolikogu 22.05.2007 määrusega nr 82 on kehtestanud „Toetuste maksmise tingimused ja kord“. Selle korra järgi makstakse sissetulekust sõltuvaid sotsiaaltoetusi ja sissetulekust mittesõltuvaid toetusi. Lasteaiatoidu 100%-list toetust on võimalik taotleda ainult vähekindlustatud isikutel ja peredel. Kõiki teisi toetusi saavad taotleda sissetulekust sõltumata kõik isikud, keda see sündmus puudutab. Käru vallas on võimalik sotsiaaltoetusest taotleda sünni-, ranitsa-, koolisõidu-, koolilõpetamise toetust, lasteaiatoidu-, matuse- ning muud täiendavat sotsiaaltoetust.

Lisaks eelpool nimetatule maksab Käru Vallavalitsus hooldajatoetust isikutele, kes hooldavad raske ja sügava puudega isikuid. Käru Vallavolikogu on 26.04.2005 vastu võtnud määruse nr 120M, millega kinnitati „Käru valla hooldajatoetuse määramise ja maksmise kord“, mida on muudetud 23.01.2007 otsusega nr 63 (edaspidi: hooldajatoetuse määramise ja maksmise kord). Hooldajatoetust makstakse kas mittetöötavale inimesele, kes ei saa töötada raske või sügava puudega inimesele kõrvalabi, juhendamise või järelevalve tagamise tõttu või osalise tööajaga

töötavale inimesele, kes hooldab sügava puudega isikut ja elab hooldatavaga samal aadressil. Kehtestatud kord seob hooldajatoetuse suuruse 2007. a. riigieelarve seadusega sätestatud sotsiaaltoetuste määraga. Määra suuruseks on 400 krooni. Vastavalt kehtestatud korrale makstakse mittetöötavale inimesele sügava puudega inimese hooldamise eest 125% kehtestatud sotsiaaltoetuste määrast ja raske puudega inimese hooldamise eest 85% sotsiaaltoetuste määrast. Osalise töötajaga töötavale inimesele makstakse sügava puudega inimese hooldamise eest 85% sotsiaaltoetuste määrast. Hooldajatoetust määratakse vallavolikogu kehtestatud hooldajatoetuse määramise ja maksmise korra alusel.

Kohalike omavalituste volikogud on 01.07.2010 kohustatud kehtestama hoolduse seadmise ja hooldaja määramise korra. Kärus vallas see kord puudub, seega ei ole Kärus vald kinni pidanud SHSi § 28² lõikest 5.

Puuetega inimeste hoolekanne

SHSi § 26 alusel korraldab kohalik omavalitsus abivajava puudega isiku hoolekande, tagades talle vajalikud sotsiaalteenused ja – toetused.

Kärus vallas osutatakse vajadusel puudega isikutele järgmisi sotsiaalteenuseid ja – toetusi:

- hoolduse seadmine ja hooldajatoetuse maksmine;
- sotsiaalnõustamine;
- vajadusel eestkoste seadmine;
- üldhooldekodusse paigutamine (Kärus hooldekodu, soovi korral mujale);
- erihoolekande asutusse paigutamine;
- koduteenuse osutamine;
- transporditeenuse võimaldamine.

Kärus vald proovib osutada puuetega inimestele sotsiaalteenuseid niipalju, et esmatasandi vajadused oleksid rahuldatud. Kärus vald on taganud kaldteed vallamajja ja põhikooli ja hoolitseb selle eest, et kõikidesse avalikesse hoonetesse oleks tagatud liikumispuudega isikute sissepääs.

Eakate hoolekanne

SHSi § 27 alusel loob kohalik omavalitsus abivajavatele eakatele hoolekandeteenuste kättesaadavuse võimaluse.

Kärus vallas on abivajaval eakal võimalik saada järgmisi teenuseid:

- sotsiaaltoetuste maksmine
- sotsiaalnõustamine
- vajadusel eestkoste seadmine
- üldhooldekodusse paigutamine (Kärus hooldekodu, soovi korral mujale)
- erihoolekandetasutusse paigutamine
- koduteenuse osutamine
- transporditeenuse võimaldamine.

AS Kärus Hooldusravi keskus on võimalik käia sooja toitu söömas või lasta koju tuua. Regulaarselt käib koos kaks eakate gruppi, mis võimaldab omavahelist suhtlemist ning ühiselt korraldatakse väljasõite näiteks teatrisse või mõnele vaatamisväärsusele. Vallavalitsus korraldab oktoobris eakate päeva, kuhu kutsutakse erinevaid esinejaid ning eakatele tagatakse transport, et ta saaks üritusest osa võtta. Kärus vald on tähelepanu pööranud eakate hoolekandele ning panustab sellesse, et eakas on turvalises keskkonnas ja inimväärselt hooldatud.

Vältimatu sotsiaalabi ja kinnipidamiskohast vabanenute ja teiste sotsiaalabi vajavate isikute sotsiaalhoolekanne

Vastavalt SHSi § -dele 28 ja 28¹ osutatakse Kärus vallas kinnipidamiskohast vabanenutele ja

teistele sotsiaalabi vajavatele isikutele vastavalt nende vajadustele sotsiaalteenuseid (sotsiaalnõustamine, elamispinginateenus, võlanõustamine) või antakse sotsiaaltoetusi (toimetulekutoetus, täiendavad sotsiaaltoetused) või vältimatut sotsiaalabi, samuti osutatakse abi töö leidmisel.

Käru valla isikule, kes on sattunud sotsiaalselt abitusse olukorda elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu, osutatakse vältimatut sotsiaalabi. Vältimatut sotsiaalabi osutatakse isikule seni, kuni ta ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras.

Vältimatu sotsiaalabi korras on võimalik eluaseme kaotuse korral saada sotsiaal- või munitsipaal-elamispingind. Käru vallas on vältimatut sotsiaalabi määratud osutama AS Käru Hooldusravikeskus ja Käru Põhikool. Käru valla inimesed on ka kohapeal teinud sihtotstarbelisi annetusi otse konkreetsetele peredele, kasutades vahendajana sotsiaaltööspsialisti. Valla vastatud ankeedist (punktis 36) selgub, et see on vaikumisi kokkulepe. SHSi § 28¹ lõige 2 ütleb, et vältimatut sotsiaalabi osutavad vallavalitsuse määratud või volitatud asutused.

Isikute abistamine ja juhtumikorraldus

SHSi § 29 kohaselt on kohalikud omavalitsused kohustatud isiku pöördumisel hindama tema abivajadust, andma teavet asjaajamise kohta või suunama ta vajaduse korral pädeva asutuse või isiku juurde. Samuti peavad kohalikud omavalitsused tegema isiku nõusolekul koostööd isikute või asutustega, kes aitavad isikul saada tema vajadustele vastavat abi.

SHSi § 29¹ alusel osutavad kohalikud omavalitsused abi juhtumikorralduse põhimõttel, kui isik vajab toimetuleku parandamiseks pikaajalist ja mitmekülgset abi, mis hõlmab ka sotsiaalteenuse või sotsiaaltoetuse määramise vajadust.

Sotsiaalnõuniku kommentaarid:

- a) Kirjalikus pöördumises peab olema pöördumise põhjus selgelt välja toodud ja põhjendatud, miks abi vajatakse. Parema ülevaate saamiseks palume isikul esitada kontoväljavõtted ja kirjeldada materiaalsel olukorda. Positiivse vastuse korral tehakse ülekanne või võetakse inimesega ühendust. Eitava vastuse korral väljastab vallasekretär vallavalitsuse korralduse.*
- b) Juhtumikorralduse põhimõtet ei ole Käru vallas rakendatud. Soov on juhtumikorraldust rakendada STAR- programmis, kuid arendajad tegelevad pidevalt uuendustega, siis hetkel see päris hästi ei toimi. Juhtumikorralduse mitte rakendamine jääb ajahäda tõttu ja programmi mitte nii hästi tundmise tõttu tegemata. On tulemas juhtumimenetluse läbiviimise koolitus STARis ning sellest on plaanis kindlasti osa võtta.*

Käru vallas saab isiku abivajadust hinnata põhjalikumalt. Info laekumisel, olenemata laekumise viisist (suuliselt, kirjalikult või mõnel muul võimalikul viisil) tuleb hinnata isiku abivajadust põhjalikult. Lisainfo saamiseks, kui seda on vaja, tuleb võtta isikuga ühendust (kas telefonitsi või otsekontaktiga) või paluda tal esitada (e-kirjaga või paber kandjal) lisaandmeid. Vajadusel tuleb pöörduda abisaaja sugulaste või tuttavate poole, kasutada erinevaid vajalikke kontakte ja viise, et hinnata ja abistada abivajajat. Vajaduse korral suunata isik pädeva asutuse või mõne muu spetsialisti juurde või isiku nõusolekul teha koostööd isikute või asutustega, kes aitavad isikul saada tema vajadustele vastavat abi. Juhtumikorralduse põhimõtte rakendamine aitab eriti tõhusamalt tegelda lastekaitsevaldkonda kuuluvate juhtumitega. Vallas puuduvad kirjalikud dokumendid, mis koosneksid hinnangust isiku abivajadusele ja probleemide lahendamist käsitlevast tegevuskavast.

Ettepanekud, soovitused

- Kasutada julgemalt riigi eraldatud sotsiaaltoetuste ja – teenuste osutamise toetust valla sotsiaalhoolekande arendamiseks.
- Lähtuvalt riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite suurest jäägist kasutada valla kodulehe ja kohaliku ajalehe kaudu teavitamist. Jagada informatsiooni lastevanematele, millistel alustel ja mis teenuseid on raske ja sügava puudega laste jaoks võimalik saada nendest vahenditest.
- Käru Vallavolikogul vajadusel sisuliselt täpsustada ja kaasajastada sotsiaalhoolekannet puudutavate õigusaktide sätteid.

Märkused

1. Riigi rahastatava lapsehoiuteenuseks eraldatud rahade ülejääki tuleb kasutada raske ja sügava puudega lastele ja nende peredega seotud sotsiaalteenuste osutamiseks ja arendamiseks (SHSi § 12⁶ lõige 4);
2. Esmakordselt toimetulekutoetuse taotlejalt tuleb koguda dokumendid, mis tõendavad eluruumi kasutamise õigust ja isiku kasutuses või omandis olevate kinnisasjade ja sõidukite olemasolu ning väärtpapereid väärtpaberituru seaduse tähenduses (SHS § 22¹ lõige 3² punktid 1-3 ja lõige 4);
3. Isikute suhtes, kes vajavad pikemaajalist sotsiaalabi (teenused, toetused), tuleb kasutada juhtumikorralduse põhimõtet (SHS § 29 - 29²);

Ettekirjutus koos täitmise tähtajaga

1. Maksta tagasi 2013. aastal ja 2014. aastal mittesihtotstarbeliselt kulutatud riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahalised vahendid summas 500,02 eurot (SHS § 12³ – 12⁶). Ettekirjutuse täitmise tähtaeg: 14 kalendripäeva jooksul maavanema poolt järelevalve akti kinnitamisest.
2. Kehtestada Käru Vallavolikogu 12.02.2009 määruse nr 3 „Käru valla sotsiaalkorterite üürile andmise ja kasutamise korra“ juurde vastavalt elamuseaduse § 8 punkti 2 alusel hooldus- ja remondieeskirjad. Ettekirjutuse täitmise tähtaeg: 3 kuu jooksul maavanema poolt järelevalve akti kinnitamisest.
3. Kohaliku omavalitsuse volikogul kehtestada SHSi § 28² lõikest 5 tulenevalt hoolduse seadmise ja hooldaja määramise kord. Ettekirjutuse täitmise tähtaeg: 3 kuu jooksul maavanema poolt järelevalve akti kinnitamisest.
4. Käru Vallavalitsusel lähtuda SHSi § 22⁷ lõikest 4 ja teha vajaduspõhise peretoetuse määramise otsused kümne tööpäeva jooksul pärast kõigi dokumentide esitamist. Ettekirjutuse täitmise tähtaeg: maavanema poolt järelevalve akti kinnitamisest alates.
5. Käru Vallavalitsusel lähtuda SHSi § 28¹ lõikest 2, vältimatut sotsiaalabi osutavad vallavalitsuse määratud või volitatud isikud või asutused. Ettekirjutuse täitmise tähtaeg: 3 kuu jooksul maavanema poolt järelevalve akti kinnitamisest.

Kirjalik aruanne ettepanekute, soovituste ja märkustega arvestamise ning ettekirjutuste täitmise kohta esitada maavanemale hiljemalt **15. novembriks 2015**.

Teenuse osutaja vastus:

Käru Vallavalitsus arvestab ettepanekute ja soovitustega ning täidab ettekirjutused tähtajaks.

Lõppsätted:**Järelevalve akt esitatakse:** Käru Vallavalitsusele**Kinnitan lõpparuande:***Järelevalvet läbiviinud töötajad*

Pille Prey- haridus- ja sotsiaalosakonna sotsiaaltöö peaspetsialist

Liina Valler- jurist

Tiina Rahkema – haridus ja sotsiaalosakonna haridusasutuste peainspektor